

AFET RİSKLERİNİN AZALTI MAS I HEDEF İY LE S İV İL SAVUNMA TEŞK İLATI BAŞKANLIĞI'NIN "GENÇLERLE AFETE D İRENÇL İ TOPLUM PROJESİ"

Y. EKER¹, M.YILMABAŞAR¹

¹Sivil Savunma Teşkilatı Başkanlığı, Harekat ve Eğitim Şube Müdürlüğü, KKTC – uacyprus@gmail.com

ANAHTAR KELİMELER: Afet, Dirençlilik, Risk Azaltma, Gönüllülük, Gençlik

ÖZET:

Afetlerin bir sonucu olarak ortaya çıkan can kaybı, yaralanma ve ekonomideki zararlar, doğanın değişmesi nedeniyle artmaktadır. İnsanlar, afetlere dirençli hale gelebilmek için yeniliklere uyum sağlamak zorundadır. Bununla birlikte, afetlerin maliyetinin asgariye indirilmesi bireysel olarak değil, daha iyi organize bir sosyal sistem tarafından gerçekleştirilebilir. Bunun için merkezi yetkililerin değil aynı zamanda yaygın gönüllülerin de katılımını sağlayacak merkezi olmayan bir afet yönetimi sistemi gerekmektedir. Ayrıca, afetlere karşı nasıl mücadele edileceği konusunda halkın farkındalığını ve yeteneklerini artırmak için önleyici tedbirler, iyi organize olmanın önemli unsurlarıdır. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti (KKTC) Sivil Savunma Teşkilatı Başkanlığı, Sendai Eylem Çerçevesinde öngörülen küresel hedefler olarak hayat kaybı, yaralanma ve ekonomik kayıpları azaltmak için "Gençlerle Afete Dirençli Toplum Projesi"ni oluşturmuştur. Bu proje, Afet Risklerinin Azaltılması için Sendai Afet Çerçevesi'nin "afet riskinin azaltılması için tüm toplumun katılımı ve ortaklığı gerekliliği" ilkesinden esinlenen hedefler doğrultusunda uygulanmaktadır. Proje Sivil Savunma Teşkilatı Başkanlığı tarafından yönetilirken gönüllülerin katılımıyla uygulanmaktadır. Proje, toplumun farklı düzeylerine hitap etmeyi amaçlayan çeşitli konseptlerin yanı sıra, can kaybı, yaralanma ve ekonomik kayıpları azaltmak amacıyla 35 yıldan beri gerçekleştirilen bir dizi projenin son safhasıdır. Projenin amacı öncelikle bazı bireyleri seçmek ve onları afet bilinci ve toplumdaki afet yönetim döngüsü hakkında bilinçlendirmek ve yetiştirmektir. Bu insanlar potansiyel olarak, beklenmeyen bir afet durumunda müdahalede bulunan resmi ekiplere destek sağlayacaklardır. Bu nedenle proje teorik eğitim aşamasını tamamlayıcı nitelikte pratik eğitim ve uygulamaları da içermektedir. Her şeyden önce, dünyadaki benzer projelere kıyasla eksiklikleri ve zayıf yönleri belirleyerek projeyi iyileştirmek için dört yıllık bir yol haritası belirlenmiştir. Projenin gençlik içindeki hedef gruplarının oluşturulması, yalnızca müdahale evresinin etkinliğini iyileştirmek değil, aynı zamanda Projenin ilerlemesi için sürdürülebilir bir sistemin oluşturulması açısından da önemlidir. Gönüllülerin Projeye katılımını teşvik etmek ve arttırmak için eğitim aşamasında başarılı olanlar için sertifikalar, rozetler ve ödüller verilmesi planlanmaktadır. Proje yöneticileri, projenin hedeflerini gerçekleştirmek için paydaşlar olarak görülen üniversiteler, yerel yönetimler, merkezi otoriteler ve sivil toplum kuruluşlarının işbirliğini talep etmektedir.

1. GİRİŞ

Afetlere karşı etkili bir mücadele, afetlerin gerçekleşmesini beklemeden alınan önleyici tedbirleri ve mücadeleyi merkezileştirmek için halkın yaygın şekilde katılımını gerektirir. Afetler dünyanın, birlikte yaşamayı öğrenmek zorunda olduğumuz bir gerçeğidir. Afetlerin sonuçlarını ortadan kaldıramayacağımızı kabul ederek, can kaybını, yaralanmaları ve ekonomiler üzerindeki olumsuz etkileri en aza indirmek mümkündür. Bu noktada dirençlilik kavramı iyi bir başlangıç noktasıdır. Hyogo Eylem Çerçevesine göre dirençlilik, "kabul edilebilir seviyede bir işleyiş ve yapıya erişmek ve bunları sürdürmek için direnmek veya değiştirmek suretiyle, potansiyel olarak tehlikelere maruz kalabilecek bir sistem, toplum veya topluluk kapasitesidir. Bu, gelecekte daha iyi koruma için geçmiş afetlerden öğrenme kapasitesini artırmak ve risk azaltma önlemlerini geliştirmek için sosyal sistemin kendisini organize edebilme derecesine göre belirlenir. (BM / ISDR, 2004)

Verilen tanımda, bir "afete dirençli toplum" yaratmak için daha yakından ilgi görmeyi hak eden "sistem, toplum veya topluluk" gibi bazı anahtar kelimeler vardır. Bu amaçla, toplumun her kademesinden, çocuklar, gençler, öğrenciler, emekliler ile birlikte kamu ve özel kuruluşlar, kurumlar ve STK'ların afet yönetim döngüsüne girmeleri teşvik edilmelidir. Bir afeti

beklemeksizin yapılacak bir çok iş vardır, ancak felaket başa gelmeden önce dikkatli olunmalıdır. Sendai Eylem Çerçevesinde, afet risklerini azaltmak ve dirençliliği güçlendirmek için dört öncelik belirlenmiştir;

1. Afet riskini anlama,
2. Afet riskini yönetmek için afet risk yönetiminin güçlendirilmesi,
3. Afet riski azaltımına, dayanıklılık için yatırım yapmak,
4. Etkin müdahale için afete hazırlıklılığın geliştirilmesi ve iyileşme, rehabilitasyon ve yeniden yapılanma konularında "Yenisini Daha İyi İnşa Et" (UNISDR 2015)

Bu makale, KKTC'deki afet ve acil durumlara karşı toplumun daha "dirençli" olma konusundaki ihtiyacını incelemeyi amaçlamaktadır. Çalışma, risk azaltma, hazırlık, müdahale ve iyileştirme gibi modern afet yönetimi döngüsü aşamalarının bulunduğu Sivil Savunma Teşkilatı Başkanlığının Gençlerle Afete Dirençli Toplum Projesi'ni incelemektedir. Bu nedenle, aşağıdaki bölüm, geçmişteki afetleri araştırmakta ve bu tür projelere neden ihtiyaç duyulduğunu ortaya koymaktadır. Modern afet yönetim sistemleri, afetlere tepki vermekle kalmayıp aynı zamanda, afetlere karşı direnme kabiliyeti ile

toplumu eğitmek için hangi eylemlerin gerçekleştirileceğine ilişkin önleyici eylemler önermektedir. Üçüncü bölümde, özellikle, afetlere karşı mücadelede neyin eksik olduğunu vurgulamak için KKTC'de yaşanan afetlerden bazıları gösterilmektedir. Dördüncü bölüm, bu makalenin bir diğer önemli konusu olan, Afet Dirençli Toplumu Oluşturma Sürecinde Sivil Savunma Teşkilatı Başkanlığının rol ve amaçlarını araştırarak, projenin bileşenlerini vurgulamaktadır. Bu konuyu ele alırken, Sivil Savunma Teşkilatının, Uluslararası Üniversiteler Arama Kurtarma Konseyi gibi önemli paydaşlarla birlikte afete dirençli bir toplum yaratma amacı doğrultusunda yürüttüğü faaliyetlere kısaca değinilecek.

2. GENEL BİLGİLER

Afetlerin sonuçları, bazı durumlarda yıkıcı olabilmektedir. 11 Mart 2011'de Japonya'da meydana gelen Tohoku depreminde 180.000 ölüm veya kayıp olayı meydana geldi. Bu depremde meydana gelen toplam tahmini zarar 200 milyar ABD Doları'nı aşacaktı (H.Kawase, 2014). 2005 yılında Katrina Kasırgası ABD Körfez Kıyısı Bölgesi'ni vurdu ve 1.800 kişinin ölümüne neden oldu. Örnekler yalnızca doğa kaynaklı afetler için değil, aynı zamanda 26 Nisan 1986'da Çernobil Nükleer Santrali'nde meydana gelen patlama gibi insan kaynaklı afetler için de çoğaltılabilir. Bu kaza sonucu ortaya çıkan patlama ölümler, yaralanmalar ve ekonomik kayıp açısından büyük bir hasara neden olmuştur. Etkileri ise bu güne kadar uzanmaktadır.

Kadioğlu (2011), modern afet yönetim sisteminin sivil savunma planlarının başladığı 1950'li yıllara doğru gelişmeye başladığını belirtir. Sistem, 1960'lı yıllarda meydana gelen taşkın sigortalara, afete müdahale planları, ulusal müdahale planları, kurumsal işbirliği planları, ulusal müdahale destek planları ve nihayetinde afet yönetimi çerçeve anlaşmalarını takiben gelişti. (Kadioğlu, 2011). Afet riskini azaltmaya yönelik stratejiler, Japonya'nın Yokohama şehrinde düzenlenen 1994 Dünya Doğal Afet Azaltım Konferansı'nın sonuçlarına göre şekillendirildi. Konferans, "Daha Güvenli Bir Dünya için Yokohama Stratejisi Eylem Planı: Doğal Afet Önleme, Hazırlık ve Azaltma Yönergeleri"nin sonucunu üretti. Yokohama Stratejisini, "Hyogo Çerçeve Eylem 2005-2015" ve nihayetinde "Sendai Afet Risk Azaltımı İçin 2015-2030 Çerçevesi" izledi. Yukarıda belirtildiği gibi, uluslararası çerçeve anlaşmalarına uyum sağlamak için, devlet makamları Sendai Çerçevesinde belirtilen öncelikleri göz önüne almak için ulusal afet yönetim sistemlerine sahip olmalıydılar. Bu anlamda, ulusal bir afet yönetimi otoritesi için ilk önlem, o ülkedeki afet risklerini belirlemek olacaktır. Yukarıda verilen büyük afetler, devletlerin afet risklerini göz önüne alarak ve dirençlilik yaratmak için afet riskini azaltma aşamasına odaklanarak kendi afet yönetim sistemini değiştirmelerini teşvik eder. Bütün bu önlemleri alırken, devletler ayrıca sürdürülebilir kalkınmayı belirlemek için; felaketlerin yıkıcı etkilerinden kaçınmalıydılar.

Afete dirençli bir toplum yaratma sürecinde, kamu ve özel kurumların koordinasyon içinde çalışma kapasitesine sahip olmaları önemlidir. Buna ek olarak, bu süreçte toplumun rolü göz ardı edilmemelidir. Toplumun herhangi bir seviyesini dışlayan bir afet yönetimi sistemi düzgün çalışmayacaktır. Aslında bir afet yönetimi sisteminin bir afetin etkilerine karşı insan hayatını ve mülkiyetini korumayı amaçladığı durumlarda, en önemli ve anlamlı eylem, toplumun her seviyesinde, bir afet durumunda nasıl davranılacağı ya da davranılmayacağı konusunda eğitmek olacaktır. Dirençliliği amaçlayan modern afet yönetimi sisteminin bu bileşenleri Japonya Uluslararası İşbirliği Ajansı (JICA) 'nın temel ilkeleridir. JICA, hükümetin

afet riskinin azaltılmasına öncelik verdiği, afet riskinin azaltılmasının tüm sektörlerdeki ve alanlardaki kalkınma planlarına ve programlarına dahil edildiği ve afet riskinin azaltılması için önceden yatırım yapacağı bir afete dirençli toplumun gerekliliğini vurgulamaktadır (JICA 2017).

KKTC'de, Başbakanlık bünyesinde "Afet ve Acil Durum Yönetimi Komitesi" adı altında, özel sektör kuruluşlarını ve kamu otoritesini içeren bir afet yönetimi sistemi bulunmaktadır. Bu sistem altında, Sivil Savunma Teşkilatının, koordinatör üye olarak, komite üyeleri arasındaki işbirliği temin etmek gibi önemli bir rolü vardır.

KKTC Sivil Savunma Teşkilatı Başkanlığı, 48-60 yaş arası bir kitle olan "Halk Örgütü"ne, okul öncesi, ilkököl, ortaokul, lise ve üniversiteden gelen öğrencilere eğitimler, eğitimler ve tatbikatlar düzenlemektedir. Bu faaliyetlerin odağı, afet yönetim döngüsünün önemi ile afet ve acil durumların olumsuz etkilerinden korunabilecek afete dirençli bir toplumun yaratılmasıdır. Sivil Savunma Teşkilatı, Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı ile koordinasyon içinde ilköğretim ve ortaöğretim öğrencilerinde afet bilincini oluşturmak amacıyla faaliyetler düzenlemektedir. Bu faaliyetler arasında ilk yardım ve yangın söndürme eğitimleri verilmesi, afetlerde nasıl davranılması gerektiği konusunda eğitimler verilmesi ve şiir, resim, kompozisyon, poster, kısa film ve fotoğraf yarışmalarının düzenlenmesi ile sosyal sorumluluk projelerine destek verilmesi yer almaktadır.

Sivil Savunma Teşkilatının bir diğer önemli rolü, Uluslararası Üniversiteler Arama ve Kurtarma Konseyine (IUSARC) verdiği destektir. IUSARC, Sivil Savunma Teşkilatının ve Kuzey Kıbrıs'ta faaliyet gösteren üniversitelerin girişimi ile, Nisan 2012'de 20 ülkeden 30 üniversitenin katkılarıyla kurulmuştur. Konseyin kuruluş amacı, üniversite gençlerine, afet risklerinin azaltılması, sivil savunma, arama kurtarma ve insani yardım alanlarında uluslararası alanda faaliyet gösterme fırsatı sağlamaktır. 2018 yılı itibarıyla IUSARC, 22 ülkeden toplam 44 üye üniversiteye sahiptir. 2012 yılından bu yana üye üniversitelerin temsilcileri IUSARC tarafından düzenlenen programlarla ülkemize davet edilmiş ve her yılın Nisan ve Mayıs aylarında eğitimler, seminerler ve tatbikatlar icra edilmektedir. Sivil Savunma Teşkilatı, IUSARC ile işbirliği içinde "13 Ekim Birleşmiş Milletler Dünya Afet Risklerinin Azaltılması Günü", "Sosyal Sorumluluk Haftası", "22 Mart Dünya Su Günü" etkinliklerini ve "IUSARGames Arama ve Kurtarma Oyunları" nı her yıl uluslararası düzeyde gerçekleştirmektedir.

2016 yılında IUSARGames Arama Kurtarma Oyunları, 10 ülkeden 20 üniversitenin arama kurtarma ekibi üyesi öğrencilerin katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Uluslararası düzeyde ve üniversitelerde arama kurtarma temasına sahip benzersiz bir organizasyon olması nedeniyle IUSARGames ayrı bir öneme sahiptir. IUSARGames'in amacı;

- ❖ Üniversite öğrencilerinin beceri ve motivasyonlarını artırarak Arama ve Kurtarma faaliyetlerinde potansiyel bir güç haline gelmesini sağlamak,
- ❖ Uluslararası Üniversiteler Arama Kurtarma Konseyi (IUSARC) faaliyetlerini uluslararası alanda popüler hale getirmek,
- ❖ IUSARC'ın uluslararası tanınırlığını artırmak ve Konsey'e yeni üyeler kazandırmak,

- ❖ INSARAG kurallarına uygun olarak planlanan oyunlarla elde edilen bilgi ve tecrübenin dünya halkları ile paylaşılmasını sağlamak,
- ❖ Arama Kurtarma Oyunları etkinliğinin dünya çapında tanınmasını ve gelecek yıllarda daha profesyonel bir düzeyde gerçekleştirilmesini sağlamak,
- ❖ Çeşitli ülkelerden gelen gençlerin katılımıyla gerçekleştirilen oyunlar aracılığıyla dünya barışına katkıda bulunmaktadır.

KKTC Sivil Savunma Teşkilatları'nın afete dirençli bir toplum oluşturmak amacıyla yürüttüğü faaliyetlerin son aşaması "Gençlerle Afete Dirençli Toplum" projesi olacaktır.

3. KKTC'DEKİ AFET RİSKLERİ

Akdeniz'de bir ada olan Kıbrıs, küresel ısınmanın etkisi altında daha da şiddetlenen sıcak bir iklime sahiptir. Özellikle yaz aylarında orman yangınları sıklıkla görülmektedir. Ülkedeki en yıkıcı yangın olan 1995 Beşparmak yangınında 5803 hektar ormanlık alan ve 2266 hektar tarım arazisi olmak üzere toplam 8069 hektar arazi yanmıştır. Bu miktar, o dönemde KKTC'nin toplam ormanlık alanının % 9.52'si idi. (Ali Küçükosmanoğlu 2003) Yangın sırasında çıkan şiddetli rüzgar, yangınla mücadeleyi zorlaştırmıştır. 1998'de Güzelyurt'ta meydana gelen bir başka yangın felaketinde ise 2742 hektarlık orman alanı ve 958 hektarlık özel arazi olmak üzere toplam 3700 hektarlık alan kül oldu. (Ali Küçükosmanoğlu 2003) Bu kayıp, KKTC toplam orman alanının % 4,50'sini oluşturmaktaydı.

Ülkede birçok ev veya arazide ciddi hasarlara neden olan sel olayları da meydana gelmektedir. Ocak 2010'da Güzelyurt ilçesi, şans eseri can kaybının yaşanmadığı ancak büyük bir ekonomik kayba neden olan tahrip edici bir sele tanık oldu. Sel nedeniyle 170 işyeri ve 230 ev hasar görürken hükümet tazminat olarak yaklaşık bir milyon TL ödemek zorunda kaldı. Sel felaketlerinin özünde, yağmur suyunu kontrol altına alacak güçlü bir altyapı eksikliği bulunmaktadır. Yağmur suyunu kontrol altına alacak ve koruyacak altyapı eksikliği, su kaynaklarının yetersiz olması nedeniyle kuraklığa neden olmakta ve KKTC'de büyük bir afet riski oluşturmaktadır. KKTC Genel Tarım Sigortası Fonu'na göre, ülkemizde 2016 yılında kuraklığın etkilediği arazi miktarı 756.000 dönüm, Tarım Sigortası Fonu tarafından üreticilere ödenen miktar ise 66 milyon TL olmuştur. Aynı verilere göre ülkede bölgesel veya genel afet kapsamında yer alan ve meydana gelen don, dolu, sel, taşkın, fırtına bitkisel pas, meyve sineği ve kuraklık olayında 2012-2017 yılları arasında toplam 29 milyon 314 bin 677 Euro'luk maddi kayıp meydana gelmiştir. Bunun yanında ülke mevzuatları çerçevesinde küçükbaş ve büyükbaş hayvan popülasyonlarında yaşanan salgın ve bulaşıcı hastalıklarla mücadele kapsamında 2012-2017 yılları arasında toplam 1 milyon 891 bin 355 Euro'luk zarar oluşmuştur. Bu rakamlar, bu tür afetlerin ülke ekonomisine ne ölçüde zarar verdiğini açıkça ortaya koymaktadır.

Ayrıca Kıbrıs, dünyadaki depremlerin % 15'inin meydana geldiği, İspanya, Tunus, Cezayir, Fas, Fransa, İtalya, Yunanistan, Türkiye, İran, Azerbaycan, Afganistan, Pakistan ve Hindistan gibi ülkeleri kapsayan Alp-Himalaya deprem kuşağında yer almaktadır. (Macao Meteoroloji ve Jeofizik Bürosu 2014). Bu durum, KKTC'nin her zaman yıkıcı bir deprem ve bunun sonuçları ile karşı karşıya kalabileceği gerçeğini doğurmaktadır.

Doğa kaynaklı afetlerin yanı sıra, KKTC de insan kaynaklı afet riskleriyle karşı karşıyadır. Teknolojideki gelişmelere paralel olarak endüstriyel alanlarda, kimyasal, biyolojik ve radyolojik maddelerle faaliyet gösteren kurumlar afete neden olabilecek risklere sahiptir. Öte yandan, Kıbrıs'ın jeopolitik konumu göz önüne alındığında, savaş riski de göz ardı edilemez. Orta Doğu'da terörist grupların ortaya çıkışı ve sahip oldukları kapasiteler, bölgedeki diğer devletlerin yanı sıra KKTC için de önemli bir tehdittir. IŞİD'in, ABD veya Birleşik Krallık tarafından hedef alınmasına misilleme olarak İngiliz üsler bölgesine saldırması veya potansiyel olarak sahip olduğu insansız hava araçlarını Kıbrıs'a gönderme becerisine sahip olması ihtimal dahilindedir. Ayrıca Suriye'deki kimyasal bir saldırı KKTC'yi etkilemesi de söz konusudur.

KKTC'de afet yönetim sistemi ilk olarak 1983 yılında bağımsızlığın ilan edilmesiyle, o dönemde afet ve acil durum olarak değerlendirilen deprem, yangın ve salgın hastalıklarla mücadele etmek üzere oluşturulmuştur. O dönemde, afet yönetim sistemi oluşturulurken, her türlü afet ve acil durum riski kapsamlı olarak ele alınmamıştır. Buna ek olarak, sistem yalnızca afet meydana geldikten sonra müdahale etmeye dayanmaktaydı. 2013'te, afet kapsamı genişletilerek "Kriz Yönetim Komitesi" olarak adlandırılan, KKTC'de yeni bir afet yönetimi sistemi oluşturulmuştur. Ancak sistem, kriz yönetimine odaklanmakta; yani, afet meydana gelmeden önce değil, afetin ortaya çıkmasının ardından gerekli müdahalenin yapılması esasına dayanmakta ve önleyici tedbirler yeteri kadar göz önünde bulundurulmamaktaydı.

Kriz Yönetimi Sistemindeki bu açıkları gidermek için 2016 yılında Sivil Savunma Teşkilatı Başkanlığının inisiyatifiyle Kriz Yönetim Komitesinin yerini alacak olan "Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetim Komitesi" oluşturulmuştur. Bu girişim, risk azaltma, hazırlık, müdahale ve iyileştirme gibi afet yönetimi döngüsünün tüm safhalarını göz önünde bulunduran modern, bütünlükli afet yönetimi sistemi ilkesine uygun olarak gerçekleştirilmiştir. Komite'ye, Sağlık Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Dışişleri Bakanlığı, Tarım ve Ulaştırma Bakanlığı dahil olmak üzere bakanlık temsilcileri ile başkanlık görevini yürüten Başbakanlık müsteşarı mensuptur. Ayrıca, Komitede Güvenlik Kuvvetleri Komutanlığı, Polis Genel Müdürlüğü, İtfaiye Müdürlüğü, Orman Dairesi ve Sivil Savunma Teşkilatı Başkanlığı da aktif olarak yer almaktadır. Komite, Sivil Savunma Teşkilatı gibi ilgili kurumların kapasitesini artırmak ve afet risklerinin azaltılması için alınması gereken tedbirleri planlar, koordine eder ve denetler. Sistemin önemli bir bileşeni olan Sivil Savunma Teşkilatı Başkanlığı, yalnızca müdahale safhasında değil aynı zamanda zarar azaltma ve hazırlık aşamalarında da aktif faaliyet göstermektedir. Başka bir deyişle, önleyici faaliyetlere de katılım sağlamaktadır.

Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Komitesi kanıyla oluşturulan yeni sistem, Sivil Savunma Teşkilatı Başkanlığının koordinesinde 2016 ve 2017 yıllarında düzenlenen tatbikatlarla sınanmıştır. 2016 yılında gerçekleştirilen "Afet ve Acil Durumlara Milli Müdahale Tatbikatı"na toplam 63 kurumdan 1,177 personel ve 136 araç katılmış, tatbikat kapsamında oluşturulan senaryo kapsamında 46 olaya müdahale edilmiştir. 2017 yılında ise, 36 saat kesintisiz olarak icra edilen tatbikata 83 kurum/kuruluştan toplam 1296 personel ve 280 araç katılmış, kurgulanan 64 olaya müdahale edilmiştir.

1995'te yaşanan yangında ve 2010'da yaşanan sel felaketindeki gibi, daha önceki afet yönetimi sistemlerinde müdahale kapasitesinin geliştirilmesine odaklanılmakta, önleyici eylemler

geri planda bırakılmaktaydı. Bu durum, afet risklerine karşı toplumun önemli bir kesiminin eğitilmesi, afetler, dirençlilik ve modern afet yönetimi döngüsü hakkında bilgi sahibi olmasını sağlayacak projeleri formüle etmek ve uygulamak için duyulan ihtiyacı göz önüne sermektedir. Hem KKTC'de hem de dünyanın diğer ülkelerinde meydana gelen afetlerden edinilen tecrübeler, afet meydana gelmeden önce yapılacak hazırlık ve alınacak önleyici tedbirlerin önemini vurgulamaktadır. Afetlere karşı mücadelenin başarısı için önleyici eylemler hayati öneme sahiptir.

4. PROJENİN BİLEŞENLERİ

Bu makalenin konusu olan "Gençlerle Afete Dirençli Toplum" projesi, afete dirençli bir toplum oluşturmak için hem risk azaltma hem de hazırlık aşamalarına katkıda bulunmayı amaçlamaktadır. Proje, gönüllülük esasına göre, afet yönetimi, afet riskini azaltma konsepti, KKTC afet yönetim sistemi, afet psikolojisi, afet yönetimi, ilk yardım ve arama kurtarma faaliyetleri ve afet yönetimi ilkeleri hakkında üniversite gençleri ve 18-40 yaş arasındaki diğer katılımcıların eğitilmesine dayanmaktadır. Koruyucu önlemlerin alınması olarak görülen projeye birlikte, 1995 yangını ve 2010 sel felaketi gibi ülkede büyük ekonomik kayıplara neden olan afet yönetimi sistemindeki büyük bir eksikliğin giderilmesi hedeflenmektedir. Projenin uygulamaya konmasıyla birlikte, Kıbrıs Türk gençliği arasında risk azaltma ve hazırlık aşamaları hakkında bilincin artırılması, 1995 Yangını ve diğer büyük afetlerden edinilen tecrübelerin katılımcılara aktarılması amaçlanmaktadır.

4.1 Projenin Amaçları ve Paydaşları

"Gençlerle Afete Dirençli Toplum" projesi KKTC Sivil Savunma Teşkilatı Başkanlığı tarafından aşağıdaki amaçlarla uygulanacaktır;

1. 18 yaş üstü gençlerimize gönüllülük ilkesi çerçevesinde temel afet bilinci oluşturmak,
2. Afet öncesinde, esnasında ve sonrasında yürütülen faaliyetler hakkında bilgi vermek,
3. Küresel değişimler ve gelişimler ışığında Afet Risklerinin Azaltılmasına yönelik Dünya'daki gelişmeleri paylaşmak
4. Uluslararası Arama Kurtarma Danışma Grubu (INSARAG) ve metodolojisi hakkında bilgi paylaşmak,
5. Ülkemiz gençlerinin oluşturulacak sosyal ortamlar aracılığı ile kaynaştırılmasını sağlamak, spora ve insani yardım faaliyetlerine teşvik etmek, kötü alışkanlıklardan uzak tutmak,
6. Afet Acil Durumlar ve bu durumlardaki doğru davranışların kazanılmasını sağlamak,
7. Kazanılan bilgilerle birlikte bireysel ve ekip uygulamaları yapılarak bilgileri pekiştirmek ve
8. "Afete Dirençli Birey"lerden oluşan "Afete Dirençli Toplum" oluşturmaktır.

Yukarıda tanımlanan projenin amaçlarında da görüleceği üzere proje, afetin meydana gelip hasara yol açmasını beklemeden önlemlerin önceden alınmasını öngörmektedir. Söz konusu proje afet yönetiminin bileşenleri ve aşamaları temelinde gençlerin eğitim ve öğretimine dayanmaktadır. Projenin ana hedefi, geleceğe dirençlilik bakımında olumlu katkıda bulunmak olarak tanımlanmaktadır. Yapılan araştırmalar, afet yönetiminde toplumsal katılım sağlanmadan toplumdaki en

savunmasız ve zarar görebilirliği en yüksek kesim olan dezavantajlı gruplara yardım sağlamanın mümkün olmadığını göstermektedir (İstanbul Valiliği, İstanbul AFAD, İSMEP 2014).

Öte yandan, projenin daha etkin hale getirilmesi ve toplumun her kesimine ulaşabilmesi için, Kaymakamlıklar, Spor Dairesi ve Sivil Toplum Kuruluşları gibi çeşitli paydaşlar tercih edilmiştir. Projenin merkezi koordinasyonu, Sivil Savunma Teşkilatı Başkanlığı tarafından atanan birim tarafından yürütülecektir. Ayrıca ilçe düzeyinde koordinasyon, Sivil Savunma Bölge Müdürlükleri tarafından, gençlik merkezleri, spor kulüpleri ve sivil toplum örgütleri ile birlikte yürütülecektir.

4.2 Uygulama Esasları

Proje, Spor ve Gençlik Dairesi tarafından diğer paydaşlara ve okullara duyurulacaktır. Gönüllülerin başvurularının ardından, hem teorik hem de pratik eğitimler verilecek olup eğitimin teorik kısmı aşağıdaki konuları içermektedir:

1. Sivil Savunma Teşkilatı Başkanlığının tanıtımı ve görevleri,
2. Afet ve acil durumlarda işe hizmetlerinin idamesi
3. Temel afet bilinci eğitimi,
4. Dünyada afet risklerinin azaltılması konsepti ve yapılan faaliyetlerin izahı,
5. Afetlere ülkemizde ilk müdahale sisteminin izahı (Başbakanlık Afet ve Acil Durumlar Yönetim Komitesi ve faaliyetleri),
6. INSARAG (Uluslararası Arama Kurtarma Danışma Grubu) ve Metodolojisi,
7. Afet Psikolojisi Eğitimi,
8. İlk yardım,
9. Yangın güvenliği eğitimi,
10. İpler, Dügümler, Makaralar ve İp Kullanma,
11. Harita ve Pusula Kullanma, Hedef Bulma,
12. Arama Kurtarma Araç Gereç ve Donanımın Tanıtımı ve Kullanımı,
13. Deprem öncesi, esnası ve sonrası davranış biçimleri, Depremde Arama Kurtarma Temel Eğitimi,
14. Trafik Kazalarına Müdahale,
15. Beton Kütle Sürükleme.

Eğitimin teorik kısmının her ilde belirlenecek eğitim merkezlerinde uygulanması planlanmaktadır. Eğitimlerin teorik bölümünün tamamlanmasının ardından, öğrenciler ve diğer katılımcılar projede öngörülen bir eğitim kampına katılarak uygulama safhasına geçeceklerdir. Eğitim kampları süresince, katılımcılar teorik dersler sırasında öğretilen konuları uygulama fırsatı bulacaklardır. Planlanan eğitim kampındaki faaliyetler sırasında ihtiyaç duyulan fiziki kabiliyet gerekliliği nedeniyle, kampa katılmadan önce tüm katılımcılar gerçekleştirilecek uygulamalı faaliyetlere engel hiçbir sağlık sorunu bulunmadığına dair beyanname formunu doldurup imzalayacaktır.

Eğitim kampının sonunda, tüm eğitim programını başarılı bir şekilde tamamlayanlara "Afete Dirençli Birey" sertifikası ve rozet verilecek, ayrıca, gençlerin motivasyonunu artırmak ve projeye katılımlarını teşvik etmek amacıyla sembolik para ödülleri dağıtılacaktır. Projenin ilk kez uygulanacağı 2018 yılında pilot bölge olarak İskele ilçesi seçilmiş, gerekli hazırlıklar ve koordinasyon yukarıda bahsedilen merkezi ve yerel yönetim birimleri ile birlikte yürütülmeye başlanmıştır.

4.3 Beklenen Hasıla

Başlangıç olarak, ilk üç yılda, afete dirençli bir toplum yaratmak hedefini gerçekleştirmek için afet bilincine sahip bin gencin yetiştirilmesi amaçlanmıştır. Hedeflenen yaş grubu göz önüne alındığında, proje yalnızca bugünkü afet risklerinin azaltılmasını değil aynı zamanda gelecek için de KKTC'de afet yönetimi döngüsünde sürdürülebilir bir yapıya sahip olma vizyonuna sahiptir. Proje, afete dirençlilik konusunda halkın bilinç düzeyini ve yeteneklerini artırmayı amaçlayan önleyici tedbirleri almak suretiyle afet yönetimi sisteminde büyük bir boşluğu dolduracaktır. 1995, 2010, 2015 ve 2016'daki büyük yangın ve sel felaketlerine ilişkin deneyimler, afete hazırlığın nasıl müdahale edileceğinin ne kadar önemli olduğunu anlatmaktadır. Projenin bir diğer önemli yanı ise, afet karşısında mücadeleyi merkeziyetçilik anlayışından uzaklaştırmak istemesidir. Başka bir deyişle, afetlerle mücadele gücünün merkezi otoritelerden, gönüllülerin katılımı ile birlikte toplumun tüm kesimlerine kaydırılmasıdır.

5. SONUÇ

Afete dirençli bir toplumun oluşturulması, gençlerin göz ardı edilemeyeceği bir süreçtir. Ülkedeki genç nesil, muhtemel afet yöneticileri veya ilk müdahaleciler olacağından gelecek için büyük bir potansiyeldir. Bu nedenle "Gençlerle Afete Dirençli Toplum Projesi"nin sloganı "Gelecek Biziz"dir. Meydana gelebilecek bir afet sonrasında toplumdaki her bireyin mağdur olabileceği unutulmamalıdır. Her evde veya sokakta en az bir kişi afet ve acil durumlara ilgili yeterli bilince sahipse, acil durumlarda tepki daha olumlu olacaktır. Ayrıca, 1995 Beşparmak yangını ve 2010 Güzelyurt sel felaketi gibi deneyimler bize afet yönetimi döngüsünün sadece müdahale aşamasına odaklanmanın bizlere sadece afetlere müdahale etmeye hazır olma fırsatı verdiğini gösterdi. Oysa ki, Afet ve Acil Durum Yönetim Komitesi'nin temel aldığı modern ve bütünlük afete yönetimi sistemi göz önüne alındığında, afetlerin olumsuz etkilerini en aza indirmekte ve ülkedeki riskler asgari düzeye indirilebilmektedir. KKTC'de afet yönetimi ve müdahale konularında kilit bir kurum olan Sivil Savunma Teşkilatı Başkanlığı, müdahale safhasının yanında afete dirençli bir toplumun oluşturulması ve geliştirilmesi konusundaki misyonunun farkında olarak bu misyona uygun olarak bu projeyi, sadece müdahaleye yönelik önlemlerin genişletilmemesi ve mücadelenin yalnızca devlet merkezli olmak yerine toplum içinde yaygınlaşmasına uzanması amacıyla hayata geçirmeye çalışmaktadır.

6. KAYNAKÇA

Ali Küçükosmanoğlu, Hamit Ayberk. "Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Büyük Orman Yangınları." *İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi* 53, no. 2 (2003).

H.Kawase. "Studies on the 2011 Off the Pacific Coast of Tohoku Earthquake." *DPRI Reports*, 2014: 1-2.

İstanbul Valiliği, İstanbul İl Afet ve Acil Durum Müdürlüğü, İstanbul Proje Koordinasyon Birimi. *Toplumsal Kapasitenin Geliştirilmesi ve Toplum Eğitimleri*. İstanbul: İSPEM Yayınları, 2014.

JICA. *Disaster Resilient Society for All*. Japan International Cooperation Agency, 2017.

Kadıoğlu, Mikdat. *Afet Yönetimi, Beklenilmeyeni Beklemek, En Kötüsünü Yönetmek*. İstanbul: T.C. Marmara Belediyeler Birliği, 2011.

Macao Meteorological and Geophysical Bureau. 2014. http://www.smg.gov.mo/smg/geophysics/e_sis_f&q.htm (accessed 2 12, 2018).

TRNC Council of Ministers. "H(K-I)684-2016." Lefkoşa, 11 August 2016.

UN/ISDR. Geneva, 2004.

UNISDR. "Sendai Framework for Action." *PreventionWeb*. 2015.

https://www.preventionweb.net/files/43291_sendaiframeworkfordrren.pdf (erişim tarihi Ocak 18, 2018).